

HRVATSKI *glasnik*

XXXI. godina, 25. broj

24. lipnja 2021.

cijena 200 Ft

Naše „bebkke“

FOTO: BRANKA PAVIĆ BLAŽETIN

7. stranica

Dan muzeja u Prisiki

3. stranica

Hrvatski dan bačke mladeži

6. stranica

Zajedno proslavili proštenje

14. stranica

Lovor za govor

Poznata je činjenica da se retorika, umijeće govorništva, razvila u staroj Grčkoj za vrijeme vladavine Perikla. Prvi koji su se posvetili proučavanju govora bili su antički retoričari, govornici i učitelji govorništva. Po Aristotelu, koji je vjerojatno ostvario najveći i najutjecajniji prinos u tom području, temeljni elementi retorike su: Tko govori? Koji se argument iznosi? Kome se obraća? Govornici ili političari obraćaju veliku pozornost na ono što i o čemu govore. Političari dolaze i odlaze, ali bitne značajke se nisu promijenile, a to su želja za moći i vlašću. Stoga oni nerijetko govore ono što slušatelji žele čuti i tako jezik postaje prostorom manipulacije. Jesu li ove činjenice razlozi da je retorika iz suvremenog gledišta obilježena pomalo negativnim predznakom? Priznajmo da se smatra kako dobar govornik vješto manipulira i utječe na slušateljstvo. Pomoću manipulacije određene se situacije prikrivaju ili prikazuju drukčije. Naravno, političari sebe i svoj rad prikazuju u boljem svjetlu, a ističu negativne strane drugih. Na taj način oni utječu na građane kako bi ostvarili vlastiti interes, stekli kontrolu i nadmoć. Retorika je postala (ili je uvijek i bila?) oružje. Dominantnim grupama za održavanje društvenog položaja i vlasti više nije potrebna sila, tek dobro složeni govor. A za to postoje razne tehnike, primjerice tzv. diverzija ili tehnika promjene teme. Govornik započinje posve drugu temu i time odvraća pozornost slušatelja od stvarnih problema. Kruna su svakako mediji, koji su zapravo posrednici između političara i građana. Zar mediji ne bi trebali biti neovisni? Zar oni ne postoje u svrhu građana? Zar njihova uloga nije informiranje ili iznošenje problema na vidjelo? Ako se preko medija odvija takva vrsta komunikacije između govornika, političara i građana, pitanje je koliko je idealizirana ili iskrivljena slika stvarnosti? Koje su odlike dobrog govora? Mislim da se govornik temeljito treba pripremiti za govor, jer priznajmo, posredi je nastup. Govor treba biti jasan, koji izbjegava dvosmislenosti, poštalice, nepotrebne riječi i suvišno gomilanje istoznačnica. Ali, tu su još i varijacije intonacije, upotrebljavanje stanki, mijenjanje tempa ili isticanje određenih riječi. Ako se navedeno ostvari nije isključeno da govornik uz pljesak dobije i lovor za govor.

Kristina

Glasnikov tjedan

Dana 26. svibnja u Mađarskoj su završeni ovogodišnji pismeni maturalni ispiti. U skladu sa zakonskom uredbom između 3. i 10. lipnja održani su usmeni maturalni ispiti višega stupnja, a od 14. do 25. lipnja srednjega stupnja. Zanimalo me je kakva su bila pitanja na pismenom ispitu srednjeg i višeg stupnja iz hrvatskoga jezika i književnosti pisanog 10. svibnja 2021. godine. Na ova dva stupnja, ovisno o odluci maturanta, piše se test u trajanju od 240 minuta, koji donosi ukupno 100 bodova.

Ispit višega stupnja sastoji se od niza zadataka razumijevanja teksta i jezično književne obrazovanosti, a ove godine polazni tekst na koji su se vezali zadaci i pitanja (njih 23) je ulomak iz epa Ivana Mažuranića, „Smrt Smail-age Čengića“, iz poglavlja „Harač“. Drugi dio ispita bila je interpretativna analiza književnog djela po zadanim kriterijima. Zavičaj u poeziji pjesnika Hrvata u Mađarskoj temeljem analize pjesme Marka Dekića „Santovačka idila“. Tu ispitanik treba napisati tekst od 400 do 800 riječi, u kojem po zadanim kriterijima treba odrediti književni rod i vrstu pjesme, analizirati strukturu, književni oblik, strofu, stih, ritam i rimu te navesti elemente građenja vizualne slike, raspoloženje pjesme, autorov izbor motiva uz posebnu pozornost na stilске figure. Treći zadatak je stvaranje reflektivnog teksta na temelju datog teksta koji je ove godine bila kompilacija tekstova pod naslovom „Odijelo (ne) čini čovjeka, no čovjek čini odijelo“. Trebalo je napisati tekst od 150 do 400 riječi uz zadane teze razmišljanja: što mislite o važnosti odjeće i načina odijevanja u formiranju „prvoga dojma“ ili „ljubavi na prvi pogled“? Kako bi trebao izgledati uspješan čovjek? Koliko je vanjski izgled važan za uspjeh čovjeka? Iznesite svoj stav o važnosti fizičkog izgleda za uspjeh čovjeka! Objasnite svoju defi-

niciju uspjeha. Tko je za vas uspješan čovjek? Navedite primjere, obrazložite! U kojim je situacijama fizički izgled presudan? Što je „lijepo perje“ u odnosu na istinske vrijednosti? Objasnite naslov teksta!

Na ispitu srednjeg stupnja I. dio je nazvan „Szövegértés és érvelés vagy gyakorlati szövegalkotás“. Ovaj nadnaslov se sastoji od dva zadatka. Prvi zadatak je razumijevanje teksta gdje ispitanik treba pročitati zadani tekst i odgovoriti na pitanja. Ove godine tekst je bio naslova „140 godina od velikog zagrebačkog potresa: ljudi bježali iz grada, tlo je pucalo, a osjetio se čak do Češke“, postavljeno je devetnaest pitanja.

Drugi zadatak je stvaranje/sastavljanje teksta, argumentiranje ili stvaranje praktične vrste teksta na dvama zadanim tekstovnim predlošcima s uputama. Ispitaniku je za ova dva zadatka na raspolaganju 90 minuta. Zadatak A je napisati vlastite argumentirane stavove na izrečene tvrdnje u tekstu, a zadatak B je napisati pismo. Sastav-

ci trebaju imati od 120 do 200 riječi

U II. dijelu ispita naslovljenog „Műértelmező szövegalkotás“ zadana su dva zadatka A i B, a ispitanik može birati i riješiti jedan od njih. U svome razlaganju ispitanik mora uzeti u obzir kriterije zadanih zadatakom! Hrabro formulirati svoje samostalno mišljenje, navesti i svoje spoznaje! Tekst brižno urediti, a veličina teksta je od 400-800 riječi. Ovaj zadatak donosi 10 od mogućih sto bodova. Ove godine u A zadatku trebalo je stvoriti tekst interpretativne analize književnog djela Tina Ujevića. Uz kratki priloženi novinski napis o Tinu Ujeviću i pjesmi „Bura“ priložena je bila pjesma „Bura na Braču“. B zadatak je bila usporedba dviju zadanih pjesama: Silvije Strahimir Kranjčević: Eli! Eli! Lama azâvtani?! i Nikola Šop: Isus čita novine. U uputama je navedeno kako treba „istaknuti elemente koji ih povezuju i one u kojima se razlikuju. Pri usporedbi posebnu pozornost posvetite izražajnosti temeljnoga motiva i bogatstvu motiva. Usporedite strukturu tekstova: strofu, stih, ritam, rimu, jezik i stil. Kojim stilskim figurama postižu pjesnici slikovitost izraza? Vaš tekst mora imati od 400 do 800 riječi“.

Branka Pavić Blažetin

Dan muzeja s pečenjem oštije uz Jačkar

Prisička Zbirka sakralne umjetnosti Hrvatov u Ugarskoj, na vigiliju Tijelova pozvala je na sadržajno i zanimljivo otpodne, na izložbu pekačev i pečenje oštijov na stari način i znanstvenoga predavanja u muzičkoj pratnji. Mnoštvo, ne samo domaćih posjetiteljev, sa znatiželjnošću je sprohadjalo svaku točku bogatoga programa. Sad postavljena privremena izložba, jedna je od najkompletnijih kolekcijov ka detaljno predstavlja svit pekačev, po motivi i forma.

Cilka Dumović-Molnar i Mirjana Šteiner, stručne snage u pečenju oštijov

U ime organizatorov je najprlje ravnatelj Zbirke, dr. Andraš Handler, uputio pozdravne riči, izražavajući svoje zadovoljstvo da su tolikimi pažnju posvetili prvomu velikomu spravišću prisičke ustanove za pandemijom, na Danu muzeja, 5. junija, u subotu. Kako je rečeno, priredba je već bila planirana u majušu, ali zavolj poznatih uzrokov, termin je malo odrinut. Što naliže budućnosti i to smo doznali da svako ljetu će se narikati ovde ovakov večgeneracijski program. Etnolog Gyula Perger je publiku otpeljao u carstvo i literaturu pekača oštijov. Od njega znamo da ov zanat s fratri i farniki ugašen je tako na crikveni općina kot i u samostani jur ljeta 1938., na upliv Euharističkoga kongresa u Budimpešti. Razlogi su bili, strogi propisi za održavanje čistoće, a i ogromna količina oštijov na kongres, ku ne bi bilo moguće ručnim pečenjem obaviti. Ulogu ručnih pekačev su izminuli električni mašini za pečenje, i stupila je u krug nemilosrdna centralizacija sa središćem u Budimpešti. Zadnja pećnica crikvene županije je zaprta na zapadu Ugarske, u Juri, u spomenutom ljetu, a stari pekači kot nepotribna dugovanja su pohićeni u skladišća. Medjutim, zahvaljujući i privatnim kolekcionarom i ustanovam, djelomič-

no su spašeni i za ovakove prilike. I ovput su mnogi pomagali i stavili na raspolaganje muzeju vječno očuvane vlašće kinče, na poiskanje Društva prijateljev muzeja Željezne županije, čiji je član i Ódön Koszorus idejni otac izložbe. U kooperaciji s etnologom, starim-novim suradnikom Zbirke, dr. Šandorom Horvatom, skupa su djelali na sastavljanju zaistinu vridne izložbe u posebnoj prostoriji. Štefan Dumović, osnivač prisičke zbirke dvojezično je govorio o oštiji i Presvetom oltarskom sakramentu, dokle smo od njega čuli i povidajke, kako su komuništi pošpotali i zniličili monštrancije u naši seli. Najveć ljudi se je rivalo na nuglju dvora onda, kad je Mirjana Šteiner sa stručnom snagom, tetom Cilkom Dumović-Molnar, začela po staroj metodi, iz muke i vode, stvarati bijele oštije. „Nismo znali kako ide ovo pečenje ter smo sprobitali po internetski uputi. Istina je da je teško držati i obraćati ov pekač, a kad se zvruća i pretisnuti skupa, ali smo se vježbali i dost čudaputi načinjili da budemo šikani u ovom poslu“, rekla je Mirjana ka je objašnjavala zainteresiranim i simbolike

Na otvaranju izložbe nazočne je pozdravio ravnatelj dr. Andraš Handler

Na prezentaciji Jačkara

sv. Jurja na pekaču. A pravoda je najveće priznanje ovomu djelu bilo to da su sve ispečene oštije sfaile. U nutarnjoj dvorani muzeja još su k bogatomu stolu svi invitirani, dokle se je Filip Tyran muzičar i muzikolog priprazio na vrlo zanimljivo predavanje, a ujedno i na prezentaciju knjige *Jačkar. Hrvatske narodne jačke iz Gradišća*. Knjiga je predlani izašla iz tiska s peldodavnim potporom u izdavačtvu Hrvatskoga kulturnoga saveza u Slovačkoj, Hrvatskoga kulturnoga društva u Gradišću (u Austriji) i Društva Gradišćanskih Hrvatov u Ugarskoj. Muzičku podlogu su k promociji, kako drugačije nek profesionalno, ponudili petroviski tamburaši Koprivov. *Tiho*

Prijedlog izmjena Zakona o pravima narodnosti

Predsjednik Odbora za narodnosti Mađarskog parlamenta i parlamentarni zastupnik njemačke narodnosti Imre Ritter u ime Odbora 11. svibnja uputio je predsjedniku Parlamenta Lászlóu Kövéru prijedlog pod nazivom „izmjene Zakona o pravima narodnosti br. CLXXIX. iz 2011. godine prema stavku 1. članka 6. Ustava.” Dana 15. lipnja Mađarski je parlament prihvatio prijedlog Odbora za narodnosti o izmjeni Zakona o pravima narodnosti.

Prijedlog utvrđuje pravila pri sastavljanju državne liste državnih narodnosnih samouprava na parlamentarnim izborima u interesu jamstava demokratske legitimacije državnih lista, kako bi državne liste bile nedvosmislene i utemeljene na odluci Skupština državnih narodnosnih samouprava, a u skladu sa zakonskom odredbom o postavljanju državnih lista. Uz postojeće propise prijedlog pojašnjava kako na skupštini državne samouprave pripadnik date narodnosti – koji je s državne liste stekao mandat narodnosnog zastupnika ili narodnosnog glasnogovornika treba biti pozvan i ima pravo savjetovanja na sjednicama Skupštine, bez obzira jesu li sjednice javne ili zatvorene (tajne).

Članak 117/A. navodi kako isključivo pravo postavljanja državne narodnosne liste na parlamentarnim izborima imaju državne samouprave priznatih 13 narodnosnih zajednica u Mađarskoj. One imaju i isključivo pravo donošenja odluke o popunjavanju eventualno upražnjenog mandata. Time se nedvosmisleno potvrđuje kako se sastav državne liste temelji na odluci Skupštine državne samouprave, čime je garantirana demokratska legitimacija liste. Sukladno važećim pravilima Skupštine državnih samouprava po pitanju državnih lista mogu održati zatvorene sjednice, ali ne moraju. Prema prijedlogu promjene, ako je zastupnik državne samouprave osobno zainteresiran po pitanju državne liste on se ne može isključiti iz procesa donošenja odluke. Prijedlog se dotiče i samog sadržaja odluke o državnoj listi te garantira nedvosmisleni pravni lijek, utvrđujući kako se skupštinska odluka treba objaviti na web stranici državne samouprave, i to drugi dan po donošenju, bez obzira je li sjednica bila javna ili tajna, a uređuje i rokove slanja i objave zapisnika sa sjednice nadležnim tijelima, kao i rokove i razloge, te definira podnositelje žalbe na donesenu odluku o državnoj listi.

Nužne su promjene Zakona o pravima narodnosti, jer od kada postoji zakonska mogućnost da se narodnosti uključe u rad Mađarskog parlamenta od 2014. pa 2018. kod tumačenja određenih odredbi ima nespornost unutar nekih narodnosnih zajednica, rekao nam je glasnogovornik Hrvata u Mađarskom parlamentu Jozo Solga. Potrebno je definirati postupak, ovlasti, rokove žalbi, objavljivanja i nadležna državna tijela koja se očituju o zakonitosti postavljenih državnih lista. Predviđeni nacrt promjena sadrži smjernice za državne samouprave koje su u ovom slučaju, kod postavljanja državne liste za parlamentarne izbore, u rangu kako kaže Solga „stranaka”, iako po odredbama Ustava državne samouprave imaju drugi status nego stranke. Ali na parlamentarnim izborima po zakonu i postupcima tretiraju se kao stranke, i zato i zakon određuje tko može postaviti listu – skupština državne samouprave. Na žalost, unutar nekih zajednica nije bilo jasno tko može postaviti listu, po kojem postupku, kako kandidirati i glasovati. „S ovim prijedlogom nacrt Zakona pokušali smo odrediti okvir i onemogućiti da iz bilo kojeg razloga bilo

koja narodnosna zajednica bude bez svog predstavnika u Mađarskom parlamentu, to je najvažniji cilj nacrt promjena. Puno smo raspravljali u Odboru za narodnosti i na sjednici sa Savezom državnih samouprava. Svaka narodnosna zajednica ima svoje interese i svatko drugačije gleda na ovo pitanje. Pokušali smo postići tek onaj minimalni zakonski smjer i dati ga postavljateljima lista, kako isto ne bi kršilo samostalnost državnih samouprava koje imaju mogućnost donijeti odluku u najvećoj slobodi.” Članovi Odbora za narodnosti izglasali su kako će predati kao samostalnu inicijativu prijedlog promjene Zakona o narodnostima. S tim u vezi u proteklom razdoblju održano je više usuglašavanja s nadležnim parlamentarnim odborima i partnerima. Tako i s predsjednicima državnih narodnosnih samouprava i civilnom udrugom Savezom državnih narodnosnih samouprava čiji su članovi predsjednici državnih narodnosnih samouprava. Parlamentarni izbori su pred vratima. I u strankama se dogovaraju i pregovaraju, slažu se liste i imena onih koji mogu donijeti najveći broj glasova. Od 2014. godine temeljem Zakona o pravima narodnosti i odredba Izbornog zakona i 13 narodnosnih zajednica u Mađarskoj mogu po povlaštenom postupku birati svaka svoga predstavnika u Mađarski parlament, temeljem državnih lista koje mogu postaviti isključivo državne narodnosne samouprave. Lista shodno broju ostvarenih glasova i kandidati na njoj, prvi na listi, ostvaruje punopravni (s otprilike 1/4 glasova jednoga nepovlaštenog zastupničkog mandata) povlašteni zastupnički, mandat ili glasnogovornički status bez obzira na broj glasova koje je dobila državna lista. Može to biti, iako zvuči pomalo apsurdno, i samo jedan glas.

Državna lista Hrvatske državne samouprave na parlamentarnim izborima 2014. i 2018. godine osvojila je broj glasova koji je omogućio da Hrvati imaju glasnogovornika u Mađarskom parlamentu, svoga predstavnika u najvišem zakonodavnom tijelu, ali bez prava glasa, a sa svim ostalim pravima koja sa sobom nosi osvojeni zastupnički mandat. I jedna zanimljivost o državnim listama pa i sastavljanju istih: zakon određuje da državne samouprave mogu donijeti odluku od 1. listopada 2021. godine ili najkasnije dvadeset dana od dana raspisivanja parlamentarnih izbora.

Branka Pavić Blažetin

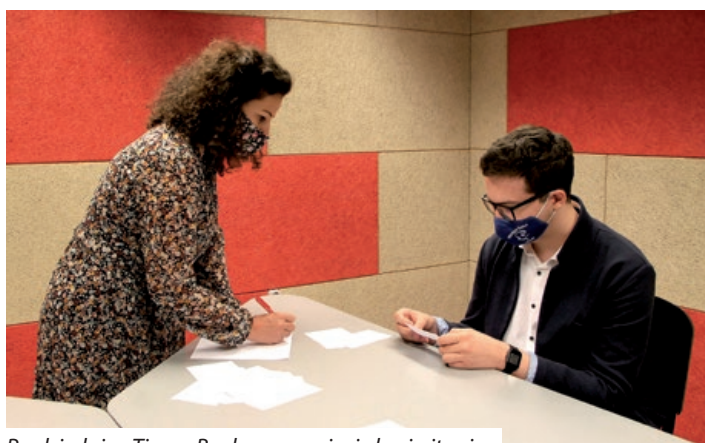
BUDIMPEŠTA

Dana 15. lipnja Mađarski je parlament prihvatio prijedlog Odbora za narodnosti o izmjeni Zakona o pravima narodnosti, kojima se nedvosmisleno određuju pravila postavljanja državne liste državnih narodnosnih samouprava na parlamentarnim izborima. Istog dana Mađarski parlament usvojio je i proračun za 2022. godinu u kojem je za potrebe narodnosnih zajednica u Mađarskoj osigurano dodatnih dvije milijarde forinti.

Završnica Državnog natjecanja srednjoškolaca iz hrvatskog jezika i književnosti

U organizaciji Ureda za školstvo 26. svibnja u prostorijama Croatice priređena je završnica Državnog natjecanja srednjoškolaca iz hrvatskog jezika i književnosti (OKTV) za 2020.-2021. školsku godinu. Na natjecanju je sudjelovalo ukupno deset učenika pečušskog Hrvatskog obrazovnog centra Miroslava Krleže i budimpeštanskog Hrvatskog vrtića, osnovne škole, gimnazije i đачkog doma. Finalisti natjecanja bili su maturanti HOŠIG-a Milena Maja Šindik i Martin Bences te gimnazijalac 11. razreda Hrvatskog obrazovnog centra Miroslava Krleže Leon Gerencir. Odgovore je vrednovao tročlani žiri sastavljen od predsjednice Timee Bockovac te članova Magdalene Šibalin Kühn i Stipana Karagića. Na natjecanju su se primjenjivale propisane epidemiološke mjere.

Gimnazije su prijave sudionika za Državno natjecanje srednjoškolaca iz hrvatskog jezika i književnosti trebale dostaviti Uredu za školstvo do 25. rujna 2020. Prvo kolo, pismeni dio, održano je 18. siječnja 2021. u domicilnim školama, dok je završnica zakazana za 8. ožujka. Međutim, zbog novih epidemioloških mjera završnica je odložena za 26. svibnja. Kako doznajemo, na nad-

Predsjednica Timea Bockovac zapisuje broj pitanja

metanje iz hrvatskog jezika i književnosti ukupno se prijavilo deset gimnazijalaca pečušskog Hrvatskog obrazovnog centra Miroslava Krleže i budimpeštanskog Hrvatskog vrtića, osnovne škole, gimnazije i đачkog doma. Najbolje rezultate u pismenom dijelu natjecanja postigli su maturanti HOŠIG-a Milena Maja Šindik, Martin Bences i gimnazijalac 11. razreda Hrvatskog obrazovnog centra Miroslava Krleže Leon Gerencir, čime su stekli pravo sudjelovanja u završnici natjecanja. Hošigovci su za natjecanje pripremile srednjoškolske nastavnice hrvatskog jezika i književnosti Marija Šajnović i Marija Petrić, a gimnazijalca „Krleže“ srednjoškolska nastavnica hrvatskog jezika i književnosti Jelena Kiss Kollár. Nažalost, Hošigovci se nisu odazvali pozivu na završnicu natjecanja. Na početku završnog natjecanja prisutne je pozdravila suradnica Ureda za školstvo Magdalena Šibalin Kühn, koja je predstavila članove žirija i tijekom natjecanja. Nakon izvlačenja teza iz hrvatskog jezika i književnosti natjecatelji su se mogli pripremiti i sastaviti svoje odgovore. Teze su usklađene s kurikulumom nastavnog predmeta hrvatskog jezika i književnosti. Kako nam je rekla predsjednica žirija Timea Bockovac, sastavljači pitanja trudili su se ostvariti odmak od naučenog. Naime, svaka pitanja obuhvaćaju i potpitanja, kojima se želi potaknuti sudionike da u slobodnoj, nevezanoj formi iznesu svoje znanje i kritičko viđenje. O pripremljenosti natjecatelja Leona Gerencira rekla je kako je bio iznimno komunikativan; premda je učenik 11. razreda, Leon već razmišlja o svojim planovima, u kojima hrvatski jezik i književnost igraju itekako veliku ulogu.

Leon Gerencir

Leon Gerencir je od vrtića polaznik pečušskog Hrvatskog obrazovnog centra Miroslava Krleže. Iako je učenik 11. razreda, pripremio se i iz nastavnog gradiva za 12. razred, u čemu mu je uvelike pomogla srednjoškolska nastavnica Jelena Kiss Kollár, koja je odredila nekoliko tema. Leon voli hrvatski jezik i književnost, a slobodno vrijeme posvećuje matematici i informatici. Voli čitati, što svima preporučuje, jer čitanje osim znanja omogućuje i razvoj osobnosti. Smatra da usmeni dio Državnog natjecanja srednjoškolaca iz hrvatskog jezika i književnosti nije bio težak, a u usmenom dijelu imao je sreće, jer je izvukao teze o komunikaciji i hrvatskom romantizmu. Iz kurikuluma nastavnog predmeta hrvatske književnosti rado bi izostavio epski spjev Ivana Mažuranića „Smrt Smail-age Čengića“ i možda umjesto lirike uvrstio više romana. Gimnazijalcima 11. i 12. razreda pak poručuje da se prijave na natjecanje, jer će tako s jedne strane iskusiti natjecanje izvan škole, a s druge strane natjecanje je dobra priprema za državnu maturu.

Čestitamo Leonu Gerenciru za osvojeno prvo mjesto i želimo mu mnogo sreće i uspjeha! Spomenicu i bonove za knjigu Ured za školstvo će poslati pečuškom Hrvatskom obrazovnom centru Miroslava Krleže.

Kristina Goher

BUDIMPEŠTA

Pored Državnog natjecanja srednjoškolaca iz hrvatskog jezika i književnosti gimnazijalci pečušskog Hrvatskog obrazovnog centra Miroslava Krleže i budimpeštanskog Hrvatskog vrtića, osnovne škole, gimnazije i đачkog doma sudjelovali su i na državnim natjecanjima iz drugih predmeta. Na natjecanju iz matematika „Krležu“ je zastupao jedan gimnazijalac, dok je HOŠIG na natjecanju I. kategorije iz engleskog jezika predstavljalo deset učenika. HOŠIG je imao jednog predstavnika i na natjecanju I. kategorije iz njemačkog jezika odnosno dva na natjecanju II. kategorije iz matematike.

U Dušnoku održan Hrvatski dan bačke mladeži

U suorganizaciji Kulturnog centra bačkih Hrvata u Baji i Hrvatskog omladinskog kluba koji djeluje u okviru Kulturnog centra, 5. lipnja u Dušnoku je priređen Hrvatski omladinski dan. Kao domaćin u organizaciji susreta pomogla je i Hrvatska samouprava Dušnoka na čelu s predsjednikom Dávidom Pozsonyijem.

Lijepog subotnjeg popodneva na terasi čarđe „Leneš” okupilo se dvadesetak mladih Hrvata iz Bačke, Bačina, Dušnoka, Baje, Gare, Sentivana i Santova, koji su se natjecali u hrvatskom kvizu. Sedmeročlane ekipe nadmetale su se u u općem znanju, te poznavanju društvenog i kulturnog života Hrvata u Bačkoj i Mađarskoj.

Kviz su pripremili i vodili lektor hrvatskoga jezika na Filozofskom fakultetu u Pečuhu Boris Kiš, voditelj Kulturnog centra Mladen Filaković i Stipan Balatinac. Prijavi i organizaciji mladeži bačkih Hrvata pridonijeli su pak voditelji Kluba Kira Hodovan, Slaven Szabó, Medárd Szabad-szállási, Marin Kričković i Zoran Vörös.

Na natjecanju koje je organizirano u tri kruga pobijedila je ekipa „Podzemne vode”, drugo mjesto osvojili su „Plavi slo-novi”, a treće „Najjači”. Nakon završetka natjecanja održano je proglašenje rezultata. Svi sudionici nagrađeni su medaljama i skromnim darovima.

Druženje je nastavljeno zajedničkom večerom, a za dobro raspoloženje pobrinuli su se članovi domaćeg orkestra „Zabavna industrija”.

Priredbu su podržali Državno tajništvo za vjerske i narodnosne odnose i Fond „Gábor Bethlen”. S.B.

Naše „bebke“

U kukinjskom društvenom domu (IKSZT) 24. svibnja otvorena je izložba pod nazivom „Naše bebke.“ Znete li što su bebke? Ja sam to sada naučila. Ukrasne su to lutke obučene u narodnu nošnju, a bošnjački Hrvati ih nazivaju „bebke“. Veličina lutki je do pedeset centimetara, a narodno „ruvo“ na njima sašile su vrijedne ruke naših Hrvatica.

„Bebke“ su bile veoma popularne šezdesetih i sedamdesetih godina dvadesetog stoljeća, rijetka je bila hrvatska kuća koja ih nije imala u svojoj vitrini ili kao ukras na krevetu. Mnoge su naše Hrvaticе šivanjem ruha, oblačenjem „bebki“ došle i do dodatnog izvora prihoda. Mnogi su željeli imati „bebku“. Šile su se i oblačile „bebke“ u narodnu nošnju, koju su nosili i oni i njihovi preci u svečanim i manje svečanim prilikama. U crkvi, na molitvi, u krčmi, ali i pri radu u kuhinji, na polju, oko kuće... Prigodnim riječima izložbu je otvorila predsjednica Hrvatske samouprave Kukinja Rita Klaić, uz kazivanje stihova šestoro učenika iz Kukinja, polaznika Hrvatskog vrtića, osnovne škole, gimnazije i učeničkog doma Miroslava Krležę, obučenih u narodnu nošnju. Danica Kovač, Bojana Popović, Mirjana Simai, Goran Taradija i Miroslav Neveloš kazivali su stihove koje je s njima uvježbala zastupnica Hrvatske

*Predsjednica Hrvatske samouprave Kukinja
Rita Klaić*

samouprave Kukinja Renata Božanović. „Hrvatski jezik“, „Narodna nošnja“, „Nasljedstvo“, „Unuk i baka“, „Biti lutka“, odzvanjali su sjetni stihovi iz ustiju malih Kukinjčana. Otvaranju je nazočio i generalni konzul Drago Horvat sa suradnicima te načelnica Kukinja Júlia Máli.

Organizatori su se zahvalili svim stanovnicima Kukinja koji su posudili „bebke“ za izložbu, a posebice Andrei Szemelyácz, koja je pomogla Riti Klaić i Renati Božanović pri realizaciji i postavljanju ove prekrasne izložbe kojoj bi šesir do poda skinuli i muzeolozi. Uz sve kukinjske „bebke“ našla se među njima i jedna koja je došla u goste. Srdačno je primljena i ugošćena u „seoskom bircu“.

O „bebkama“ i Kukinju pričaju mi Anica Štandovar i Katica Kovač. Anica priča o svojoj svecrvi koja je „jako znala raditi bebke“. Danas u Kukinju nema nikoga tko radi „bebke“, niti su čule da se netko time bavi drugdje. S njima je i Anica Horvat. Ona se sjeća svoje bake Marije Štandovar i njezinih vještih ruku. Trebalo je puno znanja, strpljenja i ljubavi da bi se u „sitno“ sašila istovjetna nošnja koju su nosili odrasli muževi i žene.

U selu je skoro svaka kuća imala bar jednu „bebku“, na vidljivom mjestu, ali djeca ih nisu smjela dirati, „samo smo gledati mogli“, reći će mi Rita Klaić. „Odlučili smo kako ćemo poslije pandemije baš ovom izložbom početi naše programe. Sakupili smo dvadeset i tri „bebke“. Počeli smo se raspitivati tko ima i bi li nam ih ustupio za izložbu. Rado su nam dali“, rekla je Rita. Prirododala je da su se neki koji „imaju bebku“ javili nakon postavljanja plakata izložbe. Tako nam je došla u goste i jedna podravska „bebka“.

„Izložbu smo koncipirali tako da nismo tek željeli izložiti „bebke“, već smo stvorili „žive slike“, situacije. Izložili smo više stolova na koje smo ih postavili uz niz drugih predmeta iz svakodnevnog života. Tako su „bebke“ u kuhinji, krugu obitelji, molitvi, pranju rublja, krčmi...“, rekla mi je Andrea Szemelyácz.

Prekrasna ideja i prekrasna intimna izložba, koja nam otkriva puno toga o nama samima. *Branka Pavić Blažetin*

„Bebka“

Mali recitatori

Restaurirano raspelo u koljnofskoj Gori

Ki je hakljiv na svoju okolicu i budnim okom sprohadja promjene oko sebe, ta vidi i zna da negda-negda je neophodno popraviti, obnoviti i polipšati sve oko nas. Tako se je zgodalo da aktivisti u Koljnofu, ki se s ljubavlju obrnu prema Gori i nje lipoti, odlučili su da je vrime došlo za plane skovati, jer staro raspelo u vinogradu, na križanju Dibokoga puta i Sridnjega puta, doživilo je dob obnobljenja.

Kojega ljeta i kada je postavljen kip Jezusa s mukom na križu na tu određenu lokaciju, jur ne zna točno nigdor. Po riči dr. Franje Pajrića na njemu obnovu s farbanjem su prethodno učinili pokojni Mate Šinković Capa, a i Miška Gludovac. Na njegovu inicijativu i na prošnju Lajosa Regényija, čuvara vrdirske kuće, hiže Mate Šinkovića u Gori, s ovim zahtjevnim djelom obnove najdena je Aniko Taschner, kći oblubljenoga drivorezbara Ferenc Taschnera. Pokidob je Koljnofka takaj talentirana umjetnička duša, zela si je za pretešku zadaću za ku je slijedeće rekla: „Naše raspelo je bilo u jako čemer-nom stanju, vidila sam to, kad gustokrat se šećem po Gori, ka za mene prez Matine kuće i toga raspela ne bi bila Gora. Nigdar nisam mogla pojti polag kipa da ne bi bila stala i ovako sam mogla viditi da se je pleheni Kristuš začeo propasti, zahrdjaviti, a driveni plot okol njega takaj se je predao vrimentu. Kad me je Lajoš pitao ne bi li ga pofarbala iznova, prez razmišljanja sam mu dala pozitivni odgovor“. Naravno ki još nije djelao ovakovo što, tomu je svaki mali djelić na pomoći. Tako Aniko karkud je hodila, poslikala je križe

kraj puta i došla je na zamisao da narodna i naivna umjetnost takova je kot najlipša poljska kitica med svimi ružami. Dva tajejne pred svetkom Vanebostupljenja Jezusa je djelo započeto, novi fundamenat je postavljen, a pleheni Kristuš je za-

FOTO: ANIKO TASCHNER

šao u Taschnerovu djelaonicu. „Nigdar prlje nisam ovako ča načinjila, ali ti tri dani, ke sam posvetila tomu raspelu, za mene su bili nepozabljivi, čudni i od velike radosti!“, izjavila je oduševljeno umjetnica ka je još dodala da nije htela napraviti Jezusov obraz u muki, nego tako da predstavlja mir i zaufanje svim onim ljudem ki si nek poišču Goru i zastanu se pomoliti polag križa. Glorija je nafarbana sa zlatom jer kad sviti Sunce dobije još jedno značenje. Ovako se je staro raspelo preobrazilo u moderniji kip nasrid vinograda, svenek s friškimi kiticama i sad jur i s obnovljenom ogradom okol sebe. 15. majuša, u subotu, Gora je mogla zagledati i začuditi se novomu djelu. Još je umjetnica dodala, zahvaljuje se Koljnofcem za hrabrenje i ufanje, a ocu, dr. Franji Pajriću i Lajošu Regényiju na pomoći. *Tiho*

Kraj majuša, kraj majpana i na Undi

Undanski majpan je stao jur na Glavnom trgu od 30. aprila, petka. Onda još zbog pandemijske alarmantne situacije nije se jako moglo svečevati, ali 5. junija, u subotu, takozvana majuško-junijska fešta je jur skupaspravila kih osamdeset ljudi ki su, samo od sebe razumljivo, bili jur željni društva i zabave. Glavni organizatori su bili mjesni ognjogasci, ki su i svoju opremu vanstavili da svi gosti vidu i nedavno kupljeno i blagoslovljeno vozilo. Dičja grupa Viverica s tanci i jačkami je oduševila sve nazočne, potom se je Dávid Jákli, predsjednik Dobrovoljnoga ognjobranskoga društva zahvalio na stalnoj potpori stanovništvu. Srušeno je majuško drvo, kojega su čvrste

FOTO: CSILLA PINTER

muške ruke popilili i požgali. „Vitezi ognja“ su s večerom pogostili sve nazočne, a divojke i žene su nukale svoje kolače, pečeno i pogache. Pekle su se slanine, a do kasne ure su uz muziku svečevali veseli Gradišćanci, početak ljeta i takozvano „oslobodjenje“ od pandemije. *Tiho*

Trenutak za pjesmu

Naše selo

**Mila domovina,
Naš kraj,
Briški,dolina,
Zavičaj,
S ljubavom svom.
U dolini svitlo selo
Cvijetom oplelo,
Hrvatski dom.**

Anton Leopold

Premijera u Hrvatskom kazalištu Pečuh

„Muž moje žene” i „Povratak muža moje žene”

U Hrvatskom kazalištu Pečuh 14. svibnja nakon kratke promocije dviju knjiga drama dramskog pisca Mire Gavrana održana je svečana premijera nove kazališne predstave Hrvatskog kazališta Pečuh „Muž moje žene” i „Povratak muža moje žene”. Uprizorenje je to dviju zasebnih drama Mire Gavrana „Muž moje žene” i „Povratak muža moje žene” u jednoj predstavi.

Autor Miro Gavran, redateljica Nina Kleflin, Slaven Vidaković, Čarna Kršul i Dejan Fajfer

U predstavi tri lika tumače Stipan Đurić (Kreše), Dejan Fajfer (Žarkec) i Čarna Kršul (Dragica). Režiju i dramaturgiju potpisuje Nina Kleflin, scenografiju i kostimografiju Sara Lovrić Caparin.

Asistent redatelja je Gyula Béri, glazbu potpisuje Nikolina Belan, oblikovatelj svjetla je Attila Specht, ton majstor Tamás Laurer, rekviziter Jozo Kovačević, garderobijerka Katica Bunjevac, grafičko oblikovanje načinila je Dolores Ljubić, a scenografiju izradio Géza Tóth, dok su kostime izradili István Kovács i Tímea Koda Óbert. U realizaciji su pomogli Branko Lovrić Caparin i Narodno kazalište u Pečuhu.

Stipan Đurić (Kreše), Dejan Fajfer (Žarkec) i Čarna Kršul (Dragica)

Miro Gavran najizvođeniji je hrvatski kazališni pisac u Hrvatskoj i inozemstvu. Njegove drame i komedije imale su više od 400 premijera diljem svijeta, a vidjelo ih je više od četiri milijuna gledatelja. Njegove drame prevedne su na 40 jezika i objavljene u 270 izdanja. Napisao je 55 drama i komedija u proteklih četrdeset godina, jedna do dvije godišnje, a svega tri-četiri novije još nisu izvođene. Kako je izjavio, još davne 1991. godine je napisao dramu „Muž moje žene” sa željom da nasmije samoga sebe i svoje gledatelje, a da glumcima pruži mogućnost za građenje prepoznatljivih likova. „Bila je to moja prva komedija i donijela mi je veliku radost sa stotinama i tisućama repriza u Europi, Americi i Aziji. Sa simpatijama sam oslikao i prikazo

dvojicu malih ljudi koji se bore oko iste žene. Pet godina potom nisam odolio i 1996. napisao sam svojevrsni nastavak „Povratak muža moje žene”, te na pozornicu doveo i neobičnu junakinju koja uspijeva manipulirati dvojicom muževa. Proteklih godina većina teataru voli ove dvije komedije izvesti u jednoj večeri, kako bi publika čim prije saznala „što je bilo potom”, a za tu varijantu se s pravom odlučio i meni dragi hrvatski teatar iz Pečuha. Volim donositi emotivni naboj, humor s čime se ljudi bilo gdje na svijetu mogu poistovjetiti”, rekao nam je pisac koji ima i svoj festival. GavranFest je kazališni festival na kojem se igraju predstave nastale prema dramama i komedijama hrvatskoga književnika Mire Gavrana.

Branka Pavić Blažetin

Bogatstvo...

V. i VI. razred bunjevačke škole u Kačmaru godine 1963.

„Lijepo je imati ispred sebe cilja i za cilj kroz vatru i vodu poći“

Opraštanje HOŠIG-ovih osmaša

U petak, 11. lipnja u školskoj auli priređena je oproštajna svečanost HOŠIG-ovih osmaša. Prigodni program osmislili su polaznici 7. razreda na čelu s razrednicom Anitom Bándy. Svi učenici osmoga razreda svoje srednjoškolsko obrazovanje nastavljaju u HOŠIG-u.

Prvobitne planove u vezi s mjestom održavanja oproštajne svečanosti promijenila je kiša. Ali Hošigovci ne bi bili ono što jesu, pravi profesionalci kada su u pitanju školske priredbe. Aula je za desetak minuta poprimila svečano ozračje. Na plavoj draperiji svoje je mjesto pronašla bijelo cvijeće, poredane su stolice za publiku, namještena je tehnička oprema i postavljeno bijelo platno za projektiranje prijevoda govora ravnateljice na mađarski jezik. Žamor roditelja u auli prekinuli su zvuci klasičnih opro-

Za uspomenu

štajnih pjesama na latinskom i hrvatskom jeziku. Osmaši su toga dana kao i svi njihovi prethodnici ponosno defilirali od učionice do aule, a njihove korake duž hodnika pratili su žute i crvene ruže. Od osnovne škole i svoje razrednice Marijane Jakošević oprostili su se Lara Coklin, Míra Döhrmann, Tomislav Đurić, Estera Szalóky-Nagy i Laura Szűcs. Na početku prigodnog programa, koji su osmislili polaznici 7. razreda i razrednica Anita Bándy, sti-

hove Gustava Krkleca „Srebrna cesta“ recitirao je učenik 7. razreda Vedran Jenjik. Ravnateljica Ana Gojtan u svom je obraćanju među ostalim rekla kako je opraštanje osmaša dirljiva prigoda i važna životna postaja svečara. Naglasila je važnost hrvatskog jezika i vjernost, koja je u svakom razdoblju kao i u današnjici duboko cijenjena i dragocjena ljudska vrlina, stoga se zahvalila osmašima i njihovim roditeljima na povjerenju. „Veliku prednost znači ako učenik nastavlja svoje školovanje u sredini u kojoj ima prijatelje i poznanike, te poznanje nastavnike i zahtjeve škole, zna koje su mogućnosti za iskušavanje svojih sposobnosti“, istaknula je ravnateljica Gojtan. U nastavku je uslijedila recitacija osmaša, pjesmu „Jednostavne riječi“ Tone Pavčeka recitirala je Lara Coklin, a stihove Istvána Lázára „Ballagás“ Míra Döhrmann, „Kad budem velik kao mrav“ naslov je pjesme Anđelka Vuletića koju je interpretirao Tomislav Đurić. Oproštajni govor u ime osmaša na hrvatskom čitala je Laura Szűcs, a na mađarskom Eszter Szalóky-Nagy. Djevojke su se dirljivo, ali i u šaljivom tonu zahvalile bivšim nastavnicima, razrednici Marijani Jakošević, te prisjetile zajedničkih izleta u Zagreb, Eger i druženja u Budimpešti. Generacijsku vrpcu na školsku zastavu zavezale su Míra Döhrmann i Laura Szűcs. O važnosti dana govorile su učenice 7. razreda Larissza Kulcsár i Vivien Vukelić, koje su u ime svoje generacije pročitale prigodni govor. „Ne zaboravite ni one, koji su vas svojim savjesnim radom, ljubavlju, a ponekad i prijekornim riječima doveli ovamo i pomogli vam kroz mnoge poteškoće. Sjetite se svojih učitelja dobrog srca. Dakle, vi se opraštate, a oproštaj je uvijek težak. Želimo da u budućnosti imate sretan i uspješan život, za vaše putovanje preporučujemo Ibsenove riječi ‘Lijepo je imati ispred sebe cilja i za cilj kroz vatru i vodu poći’, naglasile su djevojke na kraju govora.

Kristina Goher

Tukuljski učenici na Krležijadi

Kako nas je izvijestio nastavnik hrvatskog jezika i književnosti tukuljske Osnovne škole Sándor Weöres Edmond Bende, 3. lipnja, u uredu ravnatelja škole Miklósa Giczija srednjoškolska nastavnica hrvatskog jezika i književnosti pečuškog Hrvatskog obrazovnog centra Miroslav Krleža Janja Živković Mandić uručila je darove onim polaznicima hrvatskog jezika, koji su ostvarili istaknute rezultate na ovogodišnjoj „Krležijadi“. Svi polaznici hrvatskog jezika i književnosti od 5. do 8. razreda sudjelovali su u nadmetanju, ukupno njih 39, a prijavljeno je stotinjak učeničkih radova. U kategoriji kviza „Koliko poznajem Hrvatsku?“ predstavnici tukuljske škole ostvarili su najviši plasman: Péter Dániel Sólyom (8.r.) osvojio je I. mjesto, Petra Sallai (6.b r.) II. mjesto, dok je Árpádu Bitteu (8.a r.) pripalo III. mjesto. Svoju vještinu dokazali su i u kategoriji stripa, u kojoj su također postigli vrijedne rezultate: Johanna Judit Gregor (7.a r.) osvojila je I. mjesto, Mátéu Henéziju (7.a r.) pripalo je II. mjesto, dok je Norbert Ádám Czibi (5.b r.) postigao III. mjesto. Mogu se ponositi i vrhunskim rezultatima u kategoriji prezentacije o Hrvatskoj: I. mjesto osvojila je Rebeka Krisztina Deák (7.a r.), dok je II. mjesto pripalo Lauri Botos-Müller (6.b r.). Čestitamo na lijepim rezultatima!

Najbolji učenici u društvu Janje Živković Mandić i Miklósa Giczija

Kristina Goher

Na spominak Ferencu Timaru (1950. – 2021.)

Meni, o Tebi, ova slika ostane. O jačkaru, o privatniku, poduzetniku, o prvom predsjedniku Zaklade za Petrovo Selo, o bivšem predsjedniku Kuglačkoga kluba, kot i predsjedniku mjesnih nogometašev, o dugoljetnom zastupniku crkvene općine i o vjerniku u velikoj crkvi, na pravoj strani, kade sidu muži. Gdo bi mogao zabiti tvoj glas, koji je u duetu snimljen s Djuri-jem Harangozom i na ploči „Igraj kolo“ 1978. ljeta, s čim si tolikokrat obogatio petroviske priredbe ter koji se je svako ljeto najmanje jednoč kvizno čuo i u četarskoj Gori. Otkidob si prošao u mirovinu, gustokrat smo Te vidili na traktoru, kako travu kosiš pred crkvom, u dičjem parku, ali na školskom dvoru. Dobrovoljno da nešto već napraviš i činiš za zajednicu. Nisi zato čekao ni zahvalnu rič, niti nikakovu nagradu, ni onda, kad je potribno bilo pomagati, sponzorirati, podupirati kakovo domaće društvo, ali uprav priredbu, ali utakmicu. Za strašnom prometnom nesrićom nisi si volju zgubio. Djelao si vik za dobrobit Petrovoga Sela. Kad je koga stislo, kakovo društvo, momčad itd., Ti si bio prva pomoć prez riči. Iz pozadine, u skromnosti, kako to znaju mali ljudi, a u duši veliki. Živio si mirne dane sa ženom, blizu pedeset ljet dugo u blaženom hištvu, kćerkami i s nukicami, kad je došla ta minuta ka Te je prisilila u špitalj. Za naglom operacijom, mlahavo tijelo zama se je borilo, samo ločesta vist je ostala. Za jednim jačkarom, za jednim vlasnikom hrvatskoga jezika projde drugi... Dobri Ti kolegar Petar Herić sa četarske Gore, izgleda, nije mogao prez Tebe u nebeskom korusu. Malo već od tri misece, pak si i Ti stao u red. Još si mi 10. majuša na četarski Križevski pondiljak veselo u mikrofon rekao, ako zdravlje bude dopustilo, vidimo se pri marijinoj kapeli i kljetu, uprav tako kot vik. Je, kad svaka rič, prez prave mudrosti nestane. Ov je ta trenutak, a Petrovo Selo zopet suze briše. Utorak, 15. junija smo Ti zbogom dali u petroviskom cintiru, i ne samo mi, ke veže ljubav prema našem selu, nego i kotri-gi civilnih društav, poštovatelji, a i športaši Košarkaške ekipe iz Kermenda. Tamburaški glas Te je poslao u vjekovječnu sanju. Bože, okripi svu žalujuću rodbinu u ovoj velikoj tugi, a pokojnomu Franciju nadili tvoje dare i milosti.

Neka Ti bude lafka petroviska zemlja!

Timea Šandorova

Zbogomdavanje sambotelskom Hrvatskom vrtiću

Najturobniji trenutak je u žitku čuvarnice, kad dica zbogomdaju ustanovi. S druge strane pak je to vrime i preskrajnoga veselja jer se zna da čvrsto i odlučno koracajući na putu, dospit će u jesen i u školu. Tako su i mališani čuvarnice sambotelskoga Hrvatskoga obrazovnog centra, ki su se 4. junija, u petak otpodne, lučili od čuvarničarkov, od tete Eržike, od tete Sabine, od tete Katice i od tete Heni, a isto tako i od ravnateljice, od tete Edite. Pred tim su se još svi skupa zatancali, zajačili i izrecitali pjesme ke su si zavježbali za ovu priliku. Edita Horvat-Pauković u ime Miloradićeve ustanove je dodilila zgodne dare za školski početak, jer iz dvanaest dice, desetimi će na ovom mjestu postati prvorazredniki. Tako je na zbogomdavanju Zétényu Szalaiju, Dominiku Babosu, Manuelu Horváthu, Dávidu Tótfalusiju, Jázminaki Lakatos, Jusztinu Kecskésu, Dominiku Konczu, Ivánu Incédiju, Anabelli Sásdi, Dánielu Bleieru, Mihályu Pénteku (s kípica fali Filip Konakov), zaželjeno ugodno ljetovanje, a većini od njih i srićan povratak u hrvatsku školu.

Tiho

Planova imaju i Hrvati u Izvaru

Hrvata u Izvaru ima pedesetak, rekla nam je predsjednica tročlane Hrvatske samouprave Izvara Klara Kovač. Pandemija je dobroano poremetila planove koji su trebali biti ostvareni prošle godine, a znatno utječe i na planirano za 2021. godinu. Ako epidemiološke mjere dopuste članovi samouprave ovih će dana poslati učenike izvarske škole koji pohađaju sat kružoka hrvatskoga jezika u jezič-ni kamp u Vlašiće.

Učiteljica Klara Kovač se nada kako će to biti moguće, tim više što bi se učenici-ma iz Izvara priključili i učenici osmog razreda Osnovne škole Brežnice. Naime, već drugu godinu u tamošnjoj osnovnoj školi učiteljica Klara ima tjedno jedan sat hrvatskoga jezika za zainteresirane učenike. Radi se u dvije skupine i dobro se napreduje, rekla mi je. Hrvatska samouprava planira organizirati i izlet na hrvat-

sko Primorje u Selce i Crikvenicu. ako epide-miološke mjere dozvole i bude dovoljan broj prijavljenih. Do tada imaju dosta posla i u selu. Uvijek im je pri srcu uljepšavanja crkve i njenog okoliša. Tako je Antal Novogrādecz iz Brežnice zamoljen i prekrasno je obnovio kip svetog Josipa. A Hrvati su se okupili 14. svibnja dan prije blagdana svetog Ivana Nepomuka kako bi uredili okoliš i crkvu, malo po-pričali i vidjeli se. Tako to rade već godinama dan prije seoske bučure. Naime, Sveti Ivan Nepomuk je zaštitnik izvarske crkve i na nje-gov dan je seoska bučura od pamtivijeka.

Branka Pavić Blažetin

Zahvala zbora „Korjeni“

Ženski pjevački zbor „Korjeni“ na svom Facebook profilu izrazio je zadovoljstvo zbog dobivanja na-grade „Pro Cultura Minoritatum Hungariae“, na koju su članovi ponosni. I ovim putem zahvaljuju se svi-ma na čestitkama i ljepim riječima. Posebice se za-hvaljuju predsjedništvu Saveza Hrvata u Mađarskoj, koji je zbor predložio za nagradu „Pro Cultura Mino-ritatum Hungariae“, a isto tako i Hrvatskoj državnoj samoupravi, Hrvatskoj samoupravi Baranjske župa-nije i predstavniku Hrvata u Mađarskom parlamen-tu koji su podržali prijedlog. Zahvaljuju se i mediji-ma Medijskog centra Croatica (Hrvatski glasnik, Radio Croatica, TV Croatica) te Hrvatskom uredniš-tvu Mađarske televizije na priložima o događaju. Iako su ženski zbor, kako kažu članice zbora „Korjeni“, u pozadini imaju i muške članove, a to su Levente Várnai, Jozo Kovač, Attila Kustra, Ambrus Sigečan, Balázs Bogdán, József Lina, Zoltán Vizvári i Máté Balogh. Oni omogućuju glazbenu pratnju. Ovim putem zahvaljuju se i zamjeniku premijera Zsoltu Semjénu, koji im je predao priznanje. Ove godine zbor „Korjeni“ slavi 25. godišnjicu svoga rada, pa u povodu toga u listopadu organizira veliku proslavu, na koju su svi dobrodošli!

Sadašnji sastav Zbora „Korjeni“

KRLEŽIJADA 2021

U prošlom broju naš Vas je tjednik izvijestio o rezultatima Državnog natjecanja „Krležijada 2021“ u organizaciji Hrvatskog vrtića, osnovne škole, gimnazije i učeničkog doma Miroslava Krleže u Pečuhu. U sklopu natjecanja iz pera učenika nastala su izvrsna književna djela. Najuspješnije radove objavljujemo na našim stranicama. U ovom i sljedećem broju Hrvatskoga glasnika donosimo radove nastale i nagrađene u kategoriji eseja „Hrvatski spomenici u mom kraju“:
I. mjesto: Marina Galić, Hrvatska gimnazija Miroslav Krleža, 10. r.

Mišo Jelić (1881. – 1961.) – I.

Santovo je jedno od onih naselja u Mađarskoj u kojima žive Hrvati, selo u kojem je još i danas živa „šokačka rič“. Posebno je zbog snažnog osjećaja za očuvanje materinskog jezika i kulture. Santovo je moje rodno selo, gdje živim. Dalo je ugledne Hrvate, prosvjetitelje, povjesničare, književnike. Najpoznatiji književnici podrijetlom iz našeg sela su Stipan Blažetin, Mišo Jelić i Marko Dekić. Ja ću Vama predstaviti jednog književnika iz mog sela, Mišu Jelića.

Mišo Jelić rođen je 17. prosinca 1881. godine u Santovu. Bio je deveto dijete Miše Jelića (roditeljski nadimak: Matunkov) i Marte Filaković (roditeljski nadimak: Barišin.). Pučku školu je pohađao u rodnome mjestu, tj. u Santovu, a srednju školu u Somboru. Mišo Jelić je često govorio: „Šteta što nisam ošao za svećenika, onda bi istom mogao buditi naše Hrvate“. Pravo je završio u Klužu 1907. godine. Radio je kao odvjetnik, od 1912. godine imao je svoj ured u Baji. Sudjelovao je u tamošnjemu prosvjetiteljskom radu. Bio je „desna ruka“ svećenika Lajče Budanovića. Pomagao mu je u utemeljenju Kršćanske čitaonice. Zahvaljujući njegovim organizatorskim sposobnostima u Baji je zaživio hrvatski kulturni život. Mišin rad nije bio lak: „Višeput se osiđam ko lađica u morskoj buri. Skoro ne prođe nijedan dan, da me ne okrivu što sam, tvrđoglati Hrvat, što se već jedanput neću bašiti Bunjevaca i što neću pomadžariti prezime, jer bi, kažu, odma imo i bolje misto i veću plaću. Al nikom ne ostanem dužan, branim se, napadam, kažem što mi na srcu leži“. Dr. Jelić je ipak napredovao u svojoj karijeri. Sudjelovao je u Prvom svjetskom ratu kao austrougarski vojnik, borio se na ruskoj bojišnici. Poslije je premješten na srpsku frontu. Dana 4. studenog 1918. godine saziva u Somboru

zbor tamošnjih Hrvata sa željom sprečavanja otcjepljenja Vojvodine od Monarhije. To mu nije uspjelo. Godine 1920. godine državna granica je povučena podno Santova, Gare, Kačmara i Čikerije. Zbog svog rodoljublja Mišo se morao skrivati. Tada je u svojim radovima naglašavao poštenje, pravdu i rodoljublje. U Baji i obližnjim selima organizirao je amaterske kazališne družine. Gledateljima iz Vancage, Baškuta, Čavolja, Sentivana, Bikića, Kačmara i Gare predstavio je omiljene igrokaze. Bio je glavni organizator bajskih priredbi, marindanskih veselja i prela na kojima je okupljao Hrvate iz raznih dijelova Bačke. Dr. Mišo Jelić bio je revni širitelj naše pisane riječi. Kao odvjetnik, pomagao je svojem narodu. Bački Hrvati su ga zvali „naš fiškal“. Narod ga je volio, što potvrđuju sljedeći stihovi Antone Jelašić-Vidakovića (iz Sentivana): „Neće biti kao što je sada! Dragi Bože, velika ti fala, što imamo našega fiškala. Mi volimo santovačkog tića, pridobroga fiškala Jelića“. Bio je velik rodoljub, neumorni organizator kulturnoga života Hrvata u Bačkoj. Neko vrijeme bio je potisnut iz vodstva Čitaonice. Bio je trn u oku ondašnjim vlastima. To se vidi u pismu koje je upućeno gradonačelniku u kojem se traže informacije o podrijetlu Miše Jelića „koji je ovdje na čelu Bunjevaca i koči njihovu mađarizaciju“. U novoj, slobodnoj Mađarskoj Jelića čekaju nove nevolje, jer postaje nepoželjnom osobom. Godine 1948. zbog „sumnjive djelatnosti“ uklonjen je iz službe, sav mu je imetak zaplijenjen, zatim je zatvoren, nemilosrdno mučen i osuđen na doživotnu robiju. Godine 1954. pušten je iz zatvora zbog narušenog zdravlja. Budući da mu je kuća spaljena morao je živjeti u podstanarstvu iz jako skromne mirovine. Bajski Hrvati nisu zaboravili svog dobročinitelja.

Posljednje godine života proveo je bajskoj bolnici, gdje je preminuo 13. veljače 1961. godine. Pokopan je u bajskom groblju svetog Roka, gdje počiva pokraj svoje sestre Đule. Za njegova života djela mu nisu objavljena, što je učinjeno 2000. godine u seriji Hrvatski književnici u Mađarskoj. Jelićeva djela nisu u potpunosti spašena od zaborava i uništenja. Sačuvana su jedino ona djela koja su njegovi bližnji uspjeli skloniti na sigurno (mađarske vlasti su htjele uništiti njegova djela). Njegova rođakinja Anica Jelić-Dekić njegove radove sakrila je u nekorišteni dimnjak.

Pisao je prozna djela i pjesme koje su se pjevale svečanim prigodama. Prve stihove počeo je pisati još kao mladić. S osamnaest godina imao je tri pjesme. U svojim je pjesmama upozoravao narod, naglašavajući važnost očuvanja materinskog jezika u borbama za ostvarenje narodnih prava, kao što je rekao u pjesmi Sloboda sviće: „Svaki Hrvat i kršćanin pravi, rod i grudu nikad ne ostavi. Ko ne želi zadobiti grije, taj svoj jezik zatajit ne smije“. U svojim djelima iskazivao je zabrinutost zbog Santovaca koji su zbog inačjenja mađarskom katoličkom svećenstvu, koje je pokušavalo progurati mađarski jezik u crkve u kojima se vjera ispovijedala na hrvatskom jeziku, prešli na pravoslavlje. To se dobro vidi u sljedećim njegovim stihovima iz pjesme Nepotribna medija: „Ne znajući šta činu, privariti od oni, u koje su se najviše uzdali, u svoje vodje, otišli su u zagrljaj pravoslavlja. No, taj zagrljaj nije bratovski, već sebičan, koristoljubiv, i tako je jak, da se bojim da će iz duša naši odbigli seljana izciditi i posljednji hrvatski osiđaj, što pokaziva i to, da oni, na nagovaranje svoji novi svećenika, počinju sebe Srblijima zvati“.

Nastavak u sljedećem broju...

Hrvati i Mađari zajedno proslavili proštenje

Julijanska gora u blizini Letinje s prekrasnim pogledom na Međimurje u posljednje vrijeme je sve popularnija među Međimurcima. Prije jednog desetljeća hrvatski su državljani počeli ovdje kupovati vinograde, neki zbog nostalgije, prisjećajući se vremena kada su ovdašnje vinograde obrađivali njihovi preci, neki naprosto stoga što su to vinogradi koji se nalaze najbliže Donjem Međimurju, a i cijene su povoljnije nego u Hrvatskoj. Danas već preko dvadeset hrvatskih državljana posjeduje vinograd na Julijanskoj gori, a ima i takvih koji su kupili čak pet do osam parcela i ozbiljno razmišljaju o pokretanju vinskog i turističkog biznisa. Vlasnici vinograda tijekom godine obilježavaju vinske blagdane (Vincekovo, Martinje), među njima i proštenje svetog Urbana, zaštitnika grožđa i vina. Na inicijativu letinjskog župnika Géze Aignera proštenje je obilježeno svetom misom s dijelovima na hrvatskom i druženjem uz glazbu, piće i ukusna jela. Inicijativu su organizacijskim radom podržali Hrvatska manjinska samouprava Letinje, Vinska udruga Letinje i Hrvatski kulturno-prosvjetni zavod „Stipan Blažetin“.

Druženje Mađara i Hrvata

Neki pomurski Hrvati imaju vinograde na Julijanskoj gori, ali u posljednje vrijeme ih prodaju, jer mladi se zapošljavaju u udaljenim gradovima ili inozemstvu, a starijima ih je već teško obrađivati. Međimurci razmišljaju drukčije, neki od njih su kupili vinograd upravo zato da bi se nakon odlaska u mirovinu preselili ondje i odmarali u prekrasnom prirodnom okruženju. Tako razmišlja i Terezija Zadravec iz Donjeg Mihaljevca sa suprugom:

„Stanujemo dosta blizu, petnaestak kilometara odavdje, jedino što smo u drugoj državi. Dolazimo vikendom, a i kroz tjedan, jako nam je lijepo ovdje, tu punimo baterije, ljudi su prekrasni i ovdašnji Hrvati i Mađari, svi se međusobno poštujemo. Prihvatili su nas, volimo se družiti. Čak razmišljamo o tome da dođemo ovamo živjeti kada odemo u mirovinu“, rekla je gospođa Zadravec.

Ivan Gudlin iz Preloga bio je među prvima koji su kupili vinograd na Julijanskoj gori, a danas već ima osam parcela i to još nije kraj, razmišlja o kupnji novih, jer svoju budućnost vidi u vinogradarstvu:

„Prošli tjedan sam kupio još dva vinograda, otkupljene vinograde obnavljam, zasadim nove sorte i proizvodim vino. Bio sam prvi Međimurac koji je ovdje kupio vinograd, a otada je došlo puno novih vlasnika, svi me traže kad žele prodati ili kupiti vinograd. Sada je malo otežan prijelaz zbog pandemije, ali kada su zatvorili granicu, ja sam se obratio političarima, od kojih sam zatražio i dobio pomoć. Tada je dozvoljen prijelaz preko granice onima koji stanuju uz granicu unutar 30 kilometara, isto tako kada sam trebao dovesti radnike za berbu dobio sam pomoć. Sada imam četiri tisuća trsa, ali i daljnje planove“, rekao je g. Gudlin, koji već malo govori mađarski pa mu više ne treba tumač, no u početku su mu pomagali prijatelji, Hrvati iz Sumartona.

Mjesni župnik Géza Aigner poznaje hrvatske vlasnike vinograda, kaže da su često i na misnom slavlju, bez obzira što se prikazuje na mađarskom jeziku: ovaj put im je želio omogućiti da na misi mole i pjevaju na svom jeziku. U tome su pomogli i članovi Hrvatskog pjevačkog zbora iz Letinje. Njegovo mišljenje je da vlasnici vinograda, bez obzira jesu li Hrvati ili Mađari, zajedno obrađuju zemlju i trebaju zajedno razmišljati, uzajamno si pomagati, zajedno štititi prekrasan okoliš, a i zajedno moliti. Zbog toga je smatrao važnim da se na proštenju sv. Urbana mole za-

Letinjski župnik Géza Aigner

jedno na mađarskom i hrvatskom jeziku, da se međusobno upoznaju i druže. Iskazao je želju da mađarski i hrvatski vlasnici vinograda razmjenjuju informacije, pa je zatražio pomoć ravnateljice Hrvatskog zavoda „Stipan Blažetin“ Zorice Prosenjak Matola, koja je na proštenju predstavila HDS-ovu ustanovu, odnosno na zahtjev župnika prisjetila se i Stipana Blažetina, kojeg su dobro poznavali i Letinčani, naime, bio je jedan od pokretača nastave hrvatskoga jezika u nekadašnjoj letinjskoj gimnaziji, vodio je tečajeve hrvatskog jezika za carinike, graničare i policajce, a bio je i suradnik letinjskog mjesnog lista.

Na proštenju na Julijanskoj gori zajednička sveta misa se završila je crkvenom pjesmom „Rajska Djevo, kraljice Hrvata“, a nakon toga svi vinogradari bez obzira jesu li Hrvati ili Mađari podjednako su ponudili ukusne kolače i još ukusnija vina, a uz harmoniku i tamburicu oglasile su se hrvatske i mađarske pjesme.

Beta

Obilježeno Tijelovo u Serdahelu

„V Serdahelu na Telovo proštenje“, glasi pomurska pučka „popevka“, i doista, nekada se proštenje održavalo na taj dan. Međutim, otkako je crkva posvećena Presvetom srcu Isusovu proštenje je pomaknuto na taj blagdan. Bez obzira na to kada je proštenje serdahelski vjernici Tijelovo obilježavaju svake godine. Ovogodišnji blagdan proslavljen je u sklopu misnog slavlja koje je na mađarskom jeziku s dijelovima (pjesmama i molitvama) na hrvatskom predvodio mjesni

Djevojčice i majke u narodnoj nošnji ispred crkve

Zajednička molitva nakon procesije

župnik, dekan István Marton, a djeca i nekoliko odraslih odjevenih u hrvatsku narodnu nošnju prosipali su latice cvijeća na putu procesije do oltara. Na žalost, ove godine zbog nevremena procesija je održana samo u crkvi. Župnik István Marton je u propovijedi naglasio kako blagdan Tijelova hrvatski vjernici smatraju posebno važnim, u Hrvatskoj je to i državni praznik. Svetkovinom se slavi stvarna Isusova prisutnost u euharistiji. Bog je uzeo ljudsko tijelo da bi postao čovjekom, da u Isusu bude dohvatljiv i blizak. Ništa bolje ne može osnažiti čovjeka s Bogom nego euharistija po kojoj svi ulaze u odnos s Isusom, a po njemu i s Ocem i s onima koji s njima dijele isto euharistijsko zajedništvo. Važno je ovo ne samo vjerovati, nego postati svjestan toga. Nakon misnog slavlja uslijedio je tijelovski ophod po crkvi pri kojem su djeca obučena u narodnu nošnju prosipala latice, time simbolizirajući veliki blagdan hrvatskih vjernika. *beta*

Tijelovski ophod u Santovu

Zajednički tijelovski ophod hrvatskih i mađarskih vjernika u Santovu uljepšale su djevojke u izvornoj narodnoj nošnji. Kao i svake godine, četiri okićena oltara oko župne crkve postavile su santovačke hrvatske i mađarske obitelji. Obred i misno slavlje predvodio je velečasni Imre Polyák, koji je santovački župnik od 1994. godine. *S.B.*

KOK PRILJIVJE JE:
28. lipnja 2021.
Očekujemo prijave mladih
tamburaša od
8-og razreda!

S OBZIROM NA EPIDEMIOLOŠKU SITUACIJU...
ILI BAŠ UNATOC TOJE...

SVAKOGA
KADO
OČEKUJEMO!

10. Ljetna škola tambure

OD 05. DO 11. SRPNJA 2021.

Kulturna udruga VIZIN iz Pečuha poziva
Te da sudjeluješ na 10. Ljetnoj školi tambure
koja će se održati u Orfú-u

Troškove ljetne škole (puni: pansion, honorari voditelja)
plaćaju polaznici u iznosu od 23.000 Ft

STRANOVI VODITELJI ŠKOLE:

Ivan Draženić
magistar glazbe, član
Tamburaškog sastava Ravica

Zoltán Vizvári
voditelj Orkestra VIZIN

Prijaviti se možete na telefonskom broju:
+36-30/380-12-23 (Zoltán Vizvári),
ili na e-mail adresi:
info@vizinzenekar.hu

VIZINZENEKAR.HU

NTAB-RP-1-2021/1-000064

Hrvatsko katoličko omladinsko, vjersko
i kulturno društvo Hrvatskoga Židana

28.

Peruška tabor

Srdačno vas čeka 28. Peruška tabor!

Kade? Hrvatski Židan - okolica kapele Peruške Marije
Kada? 26.7.-1.8.2021.
Komu? Od 10 do 16 ljet
Koliko stoji? 15 000 Ft/osoba

- spavanje u šatoru
- formiranje zajednice
- meta, naticanje
- predavanje
- izleti
- i još puno svega

facebook.com/tabor.peruska
instagram: peruskatabor

JA ❤️ PERUŠKA

Prijava do 30.6.2021.
Tel.: +36 70 391 1165

SENANDRIJA

Hrvatska samouprava Senandrije 26. lipnja priređuje tradicionalni Ivandan, koji započinje svetom misom u 16 sati u župnoj crkvi sv. Ivana Krstitelja, nakon koje će prisutne pozdraviti predsjednik Hrvatske samouprave Đuro Benković i zamjenik gradonačelnika Dániel Pilis. U 18 sati u Galeriji Városház održat će se otvorenje izložbe slika gradskih likovnih umjetnika, koji su svoja djela ponudili na aukciju za prikupljanje humanitarne pomoći u potresu stradaloj Sisačko-moslavačkoj županiji, nakon čega slijedi paljenje i spuštanje lampiona po Dunavu. Dan završava koncertom sastava Babra i Vigad.

MARTINCI

Hrvatska samouprava Martinaca poziva Vas na ovogodišnji Ivanjski festival koji će se održati 26. lipnja 2021. u Martincima. U poslijepodnevnom satima priređuje se prijateljska nogometna utakmica između veterana Kukinja i Martinaca na nogometnom igralištu u Cretiću. U 17 sati je sveta misa i blagoslov obnovljene martinčke crkve. Svetu misu će predvoditi pečuški biskup mons. László Felföldi. Nakon svete mise slijedi povorka i nastup folkloraša u centru Martinaca, potom uprizorenje starih Ivanjskih običaja uz bogat gastro-stol s tradicionalnim jelima te druženje uz glazbu, rekla nam je predsjednica Hrvatske samouprave Martinaca Đurđa Sigečan.

Hrvatska samouprava Zalske županije srdačno Vas poziva u svetište u Komaru (Homokkomárom) na svečani program posvećenja križeva

**Vrijeme održavanja:
petak, 25. lipnja 2021.**

18.00 sati:
Hrvatska sveta misa,
predvodi Antun Hobljaj,
dekan iz Preloga
sudjeluje:
Preloški crkveni zbor

18.45 sati:
Svečano posvećenje
obnovljenih križeva,
sudjeluju:
članovi Tamburaškog
sastava iz Velike Kaniže,
učenici osnovnih škola
iz Boršfe,
Kerestura i Serdahela

